

כהן
היה

ע"ש רבי יצחק אבוהצירא זצוק"ל

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

העלון השבועי

הרב יצחק יוסף שליט"א

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

סבוב על הסוס

שָׁהָ לִי בְּקֶל עַת אֲשֶׁר אֵין רָאָה אֶת מֶרְדְּכָי הַיְּהוּדִי ...! וְלֹמָה? מֶרְדְּכִי הַיְּהוּדִי הוֹרֵם אֶת הַחֲלוֹם. וְעוֹצֵץ וְתוֹנִים לוֹ עֵצָה נִפְלָאָה: מַה הַבְּרִיעָה? מַה שְׁלֹא הֵחָל בְּכוֹחַ לִי בִּיחַד כּוֹחַ, אִם אֵינִי מְצִלִּיחַ וְלֹא כֹמֵינִי אֶת מֶרְדְּכִי הַיְּהוּדִי אִי הִתְרוֹג אֶת הַבְּרִיעָה? כִּךְ בִּשְׁעָה שְׁדָּה יָמוּת, מִשּׁוֹם כְּשֶׁלֹּא תִתְגַּשֶּׁם הַחֲלוֹם הַיְּהוּדִי מְצִלִּיחַ וְלֹא כֹמֵינִי, הַבְּרִיּוֹת כֹּלֵם יְדוּעַ כִּי אֵין חֲשׁוֹב מְכוּן, אֲדַת מְטִיל לִבְּכֹחַ מְכוּן מִלֵּךְ אֲמִתִּי. הַמֶּן מִקְבֵּל אֶת הָעֵצָה וְכך טוֹרֵחַ לְהִכִּין אֶת הָעֵץ וְכֹאשֶׁר הוּא בֹא לְהִגִּישׁ אֶת הַתּוֹכְנוּת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, הוּא מִקְבֵּל תַּתְּהֵה הַמֶּלֶךְ שׂוֹאֵל מִמּוֹ: 'מַה לְשִׁעוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בְּיָקָר' הַמֶּן צוֹהֵל בְּלִבּוֹ: 'יֵשׁ! יֵשׁ! יֵשׁ! ...! הִזְדַּמְּנוּת! אֵין וּמוֹתָ עַל הָעֵץ לְתוֹלֵת אֶת מֶרְדְּכִי, מִשּׁוֹם שֶׁעֲכִישׁוּ הַדַּמְנוּת וְאֵין אֵין הַלְכֵנִי לְהִכְנִיעַ לִפְנֵי עוֹדֵת זֵי וְחִיקוּם. וְזֵהִי שְׁלֹמֹת אֲמִיתִי.

אֲבִאשָׁה מִהַמֶּלֶךְ לְבוֹשׁ מַלְכוּת יָחַד עִם סוֹס הַמֶּלֶךְ וְמִי שֶׁהוּא מִן הַשְּׂרִים הַחֲשׁוּבִים הוּא יוֹכִיל אוֹתִי אֲחִירֵי שׁוֹשׁ מִפִּי יָצָא כְּרוֹ: 'כִּכֵּי יִעֲשֶׂה אֲלֵיךְ שׁוֹשׁ הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בְּיָקָר'. וְזֹאת אֲבִאשָׁה שְׂמִרְדִּי הַיְּהוּדִי יִעֲשֶׂה כִךְ, כִּי בְּרִגְמָה אֶת הַבְּרִיּוֹת כּוֹלֵם כּוֹלֵם מֶרְדְּכִי הַיְּהוּדִי יִכְוֹר וְיִדְּעוּ כִי אֵין חֲשׁוֹב בִּיחַד אוֹ אֶחָד וְאִרְגִּישׁ נִפְלָאָה מֵאֵין מִכּוֹה אֲחִירֵי שׁוֹשׁ אֵין כְּמֹלֵךְ הַיְּהוּדִי ...!

ויציג העז המון לבקש את כתר המלכות?
אחרי התבוננות וכל לומר כי המן הרשע עסק בתורת הרמח"ל:
הבה נראה. כותב הרמח"ל בספרו דרך ה' (חלק א פרק ב). וז"ל:
"הנה התכלית כבריאה היה להשיג משכבו, ויתברך שמו, לזולתו.

וזהו תראה, כי הוא לבדו, יתברך שמו, השלמות האמיתית המשוכללת מכל החסרונות, ואין
 השלמות אחרת כמוהו כלל. ומצאנו, שכל שלמות שתדמוהו, חוץ משלמותו, יתברך שמו, הנה אינה
 השלמות האמיתית, אלא תיקור שלמות בעקר אל ענין חסר ממנו, אך השלמות בהחלט אינה אלא
 השלמותו, יתברך שמו. ועל כן בהיות הפעו, יתברך שמו, להחיות לזולתו, לא יספיק לו בהיותו מטיב
 בעצת טוב, אלא בהיותו מטיב בכלית הטוב שאפשר לבואים שיקבלו, ובהיותו הוא לבדו, יתברך
 שמו, הטוב האמיתי, לא יסתפק הפעו הטוב אלא בהיותו מהנה לזולתו בטוב שהוא עצמו שהוא בו,
 יתברך שמו, מצד עצמו, שהוא חילול השם האמיתי...

על כן גזרה חכמתו, שמציאות ההטבה האמיתית הזאת תהיה במה שיתן מקום לברואים לשיתדבקו בו, יתברך שמו, באותו השיעור שאפשר להם שיתדבקו... "עכ"ל.

הדרי לו שהקד"ה שהוא תכלית הטוב, מבקש להיות את כרואיו, תכלית הטוב האפשרי והרי הטוב הזה נמצא אלא בו, על כן הטוב האמיתי יהיה האפשרות ליהב בו ככל האפשר. מעתה כאשר המלך אחשוורוש אומר להמן את המשפט מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו, הבין המן כי אחשוורוש מבקש להשיב טובה כזו השייכת רק למלך.

ובמהי ההטבה שיש רק בכוח המלך לעשות לזולתו? אם מדובר בלהרבות כסף והזה וכבוד הרי גם אדם עשיר יכול להקניע המלך שכוון למי שחפץ. מעתה, ככל הנראה אם המלך מקבל להחליט באדם המיוחד רק אילו, ומכרזה אותו להיטב המלכה וכו' שדאם עשיר ומכובד ואין איננו יכול להחליט, ועל כן ככל הנראה ההטבה שהמלך רוצה להיטיב עם מי שעשה עמו טובה, אין זה אלא לתת לו לעצמו מהנאחז שהמלך עצמו מתחבב, כד. שאותו אדם יזכה לבחינת מלכותו, על כן, אם המלך יעצמו מבקש להיטיב את ראיו וכו' שהיה וזולתו גם כבתול של המלך.

בפרט כאשר המן חשב בלבו: 'למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני, והמן איננו חסר מאומה, כי אם מלכות. לכן רצונו להתכבד בבגדי המלך וכתרו הם המסתתרים ביותר. כאשר המן מתחיל להביע את מחשבתו המיוחדת, הוא מרגיש חורר ואומר: 'איש אשר יחפץ המלך חפץ ביקרו' – זאת כבדי שאחשוורוש יבין כיצד הוא מעז לבקש בדבריו גם את כתר המלכות.

בסיכום הדברים נבין, כי המון בבקשתו שאל כהוגן והסיכוב על הסוס בהחלט אינו כחלוש של תועות, אלא סיכוב זה כבווזה היה להטעות להמנ את חלוש המין "אלה שהקד"ה" ב"דל העצב" של "המלך היליה אשר עניו קפחות על כל דרך כי אדם לתל לאיש וקפרי מלליו" ורוב הסדיו הפך את מחשבתו של המון, ניצל לרסיס את חלומו, השפיל נאים עדי אריו והוביה השפלים – את מרדכי – מתוך תענית בשק ואפר אל עשרת זהב בראשו ובגדי מלכות רוכב על סוס המלך קיים בו הכתוב: ואתה על צמורת תדרוך.

מזה שהקד"ה מרל לעמו ירים ויחשל נל נאחל מרובה במהרה כימנו. בניסים ונפלאות – אמן!

במגילה: מרדכי אינו כורע ומשתחוה להמן - המן מתמלא כעס וחמה ומכאן מתאמץ לדרוש עצה ומזימה כנגד מרדכי. כאשר נתבונן בדרכי המן נראה כי מעשיו תמוהים.

ראשית. כיצד מורדי הצליח להעביר להמן את מצב הרוח עד כדי כך שבניעום המושפתי יחד עם אשתו וכל אהוביו היו מזהירי כפה מלא: **יָקָל הָיָה אִינֹעַ שְׁהָ לֵי בָלָל עַתָּה אֲשֶׁר אֵין רֵאָה אֶת מִרְדֵּי הַתְּהַדָּה יוֹשֵׁב בְּשֶׁעַר הַמֶּלֶךְ.** כיצד לא היה לו די בעושרו הרב והכבוד הגדול שהעניק לו המלך ואף החרצת המלצה אסתר, כאשר כך אהה להוזהר למשתות?

שנית, אחיזונו נותנים לו עצה עצומה לתלות את מרדכי על עץ גבוה חמישים אמה ובכך מאחלים לו כי השמחה תשוב להיות בחלקו, המן יורד אל חצרו ומכין את העץ בחריצות ומיד מזדרז אל המלך לאמור לו לתלות את מרדכי על העץ, אלא ששרם פותח פיו המלך מקדים לו שאלה מעניינת: 'מה לעשות באיש המלך חפץ ביקור?' המן מתרצה כולו, דמעוט כמבצעת בענינו: 'איזה תענוג! למי חפץ המלך האשר יקח יוטר ממנו, המן רוצה להעניק לי כל אשר אחפץ, נו: כעת תפסוף על המציאה' 'אדוני המלך' חפץ ביקור תאבד את כל איובי ושונאי, תולדת את מרדכי היהודי על העץ...; הרי שבבקשה זו היה שב לחיים שמחים, צרתו הייתה נפתרת לאלתר. אלא שבמקום זה המן דורש איזו בקשה מיוחדת: 'איש אשר המלך חפץ ביקור: יביאו לבגש מלכות אשר לאיש בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך וְאִשָּׁר יָמָן קָתַר מַלְכוּת בְּרָאשׁוֹ. וְתָתֵן חֲלָבוֹשׁ וְהַסּוֹס על יד' 'איש משרת המלך הפרסיים יתקבל' ויביאו את האיש אשר המלך חפץ ביקור (אסתר 1: 10-11); העיר וקראו להמן כבד יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקור (אסתר 1: 11-12).

והשאלה: 'הלו, המן, בא לפה, תספר לנו בבקשה! האם מושעמם לך בחיים?' מה יעזור לך סיבוב על הסוס משך שני וחצי בחצוצות העיר, אתה מכבז את ציון המלך? להיטיב עמך על סיבוב על הסוס? 'הן! זה עוזק!'; הרי גם כן אתה העיר, הרי מכבז ועשירי במלכות, במלכות, אתה תניק? וזהו שכולם ישתכלו עליך? אדם שמעט מוח בקדקודו היה שואל משהו עם תכלית, בקשה עם עתיד, מושאלה שתותיח לו קידום בחיים. הרי סוף כל סוף 'המלך חפץ בקיר' בכוחו 'למלאות כל משאלות רבו' למבוא. אם כן מדוע 'סיבוב' על הסוס הוא היה חלומות של המן?

עוד נתבונן ונשאל. מדוע כאשר המן משיב אל בקשת המלך הוא חוזר על דבריו: 'איש אשר המלך חפץ ביקרו יביאו וכו' מן הראוי לו להתחיל מיד בתשובה לבקשת המלך?

עוד, הגה אומר הכתוב: 'ונתן הלבוש והסוס על יד איש' - וביאר רש"י, ואת הכתר לא הזכיר, שראה עינו של מלך רעה על שאמר שיתנו הכתר בראש אדם. ע"כ.

והשאלה הגדולה היא. המן היה אחד משירי המלך הנגבדים וכי אינו בקי בגינוני מלכות פשוטים ביותר, כל עם הארץ מבין כי לשאול את כתר המלך זו חוצפה שאין לה דוגמא, כיצד לא השכיל לחבין שהמלך יתקנא בו, ובכלל כיצד העז לבקש את הכתר מהמלך?...

התשובות נפלאות. הבה נבאר אחת לאחת.

הענין הוא כך: המן הרשע, בלבו הייתה חקוקה תאוה אחת והיא: 'להרגיש מלך העולם!'. אחד מן הסימנים שמלך הוא מלך, זהו באופן שיהעם כולו מקבל הכנעה לפניו, חש שכולם מורדים במלכותו, כך כל נשימה ונשימה בתחושה זו היא יקרה מאוד ושווה כל כסף וזהב אבנים טובות ומרגליות שבעולם.

והנה אחשוורוש הוא היה מולך בעולם כולו. ברצון שמים אחשוורוש בחר לגדל מעל כל השרים את המן בן המדתא האגגי, על פי חישוב פשוט, המן הוא היה שני למלך, כולם מורעים ומשתחווים לו, קרוב לחלום ממשי. אלא דא עקא שמצוי בשושן איזה יהודי חרדי אחד, שהיה לו כקצו בעי, קיץ התוקע את הכל, מונע מזהם את הגשמת החלום החלומי, לא נתן לו אפשרות לרכוש את הנאה עצומה זו – והרגיש מלך העולם.

ומי הוא? הרי זה מרדכי היהודי היושב בשער המלך, הוא היה 'שם פס' על עמון, כנאמר: 'לא קם ולא עמד עמון', כאשר המן היה בסכנון לו, לבו של מרדכי לא הוסיף פעמיים אחת יתרה, גופו לא נד תזוזה ולא הקלה ביותר, המן עבר כמנו מרוח, אוויר, אפס מאופס. מרדכי בצעצע היה מרמז לו אתה לא מלך, בעיניי אתה הרבה פחות ממלך. כך השתקעו של מרדכי מנעה מהמון את תחושת המלכות – מה שהי שן כן אדם, ממקבל את מרותו, מוזה של המן עבר שעות נוספות לחשוב כיצד להכניע את מרדכי לא פשוט, לכך כאשר המן מגיע אל ביתו ומונה באוזני אוהביו ואשתו את כל בעולותיו: עשור הרב ורוב בניו ואף את חובת אסתר אליו. הוא אינו מתבייש להצהיר: 'וכל זה איננו'.

לשאלות בהלכה חייגו

02-5408030

משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

להקדשת העלון לברכה הצלחה

ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם

היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il

ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

הרב אלון בן שבת

שאלה

האם מותר להשתמש בג'לאטין העשוי מדגים למאכלים חלביים, למנהג הספרדים שאינם אוכלים דגים בחלב?

תשובה

על דבר ההיתר בשימוש הג'לאטין כבר האריך בזה מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יביע אומר חלק ח' (חלק יורה דעה סימן יא) ומסקנתו להתיר מעיקר הדין ע"ש.

ובימינו מייצרים ג'לאטין מעורות של דגים טהורים ויש להם כשרות למהדרין. אלא שגם על זה שמעתי שיש מפקפקים, היות ודגים בחלב אסורים באכילה למנהג הספרדים אם כן יש לאסור את הג'לאטין העשוי מדגים, לאוכלו עם חלב.

ואכן ראיתי בשו"ת דברי דוד טהרני חלק ג יו"ד סימן יח שכתב שכיון שדגים בחלב הם אסורים יש לאסור ג'לאטין דגים בחלב דאף שהוא עבר תהליך המוציא ממנו שם אוכל, מכל מקום מנא לן דכח הדג וסגולותיו אינם קיימים עוד, ושוא עדיין יש סכנה לאכלם עם חלב.

אולם באמת הדבר פשוט ומפורסם להתיר את הדבר הזה בפשיטות ואין פוצה פה, וכן שמעתי בשם הגאון הרב יעקב יוסף זצ"ל וכן כתב בספר אשרי האיש חלק יורה דעה חלק א' (פרק ז סעיף ח) וז"ל: אחד ממוצרי החלב שבו ג'לטין דגים, אמר רבנו (הגר"ש אלישיב) שאין לחוש בו משום סכנתא דדגים בחלב, כיוון שנפסל מאכילה בתחילתו. ע"כ.

ועל כן אמרתי לבאר בקצרה ההיתר בזה

ראשית אכתוב את אופן ייצור הג'לטין שהוא מורכב בעיקר משלושה תהליכים.

א איסוף ושימור חומרי הגלם וטיפול מקדים של עורות ועצמות בדרכים שונות הם התהליך הראשון בפיתוח טכנולוגיית הג'לטין. חומרי הגלם הם עצמות ועורות ויכול להיות גם סחוס ומעיים של בעלי חיים בהמות ודגים.

ב הפירוק של הקולגן, כלומר מיצוי הג'לטין, הוא התהליך השני. חלק מהתהליך הוא גם חלק מרכזי המשפיע על התשואה.

חומרי הגלם שמצוי בהם הקולגן – ג'לאטין עוברים תהליך שבו אנו אמורים לפרק את הקולגן שמצוי בהם בכדי שנוכל אח"כ להפרידו לגמרי ולהשיג קולגן מזוקק, ולשם כך משרים את חומרי הגלם בחומצות למינהן או בסיד (או באנזימים – פירוק מזורז יותר) על מנת לפרק את הקולגן.

ג הסינון, האידוי, העיקור והייבוש של הג'לטין מהווים את החלק שלאחר התהליך בטכנולוגיית הג'לטין. אחר הפירוק של הקולגן שופכים על העורות חומר כימי בכדי לנטרל את הריחות והטעמים מכל וכל, ואחר כך שוטפים היטב ומבשלים במים רותחים והקולגן עובר למים, ומשם

המשך בעמ' 3

הרב יצחק אלון

נושא: שואל רכב שמילא דלק פגום ואבדה לו הוכחת רכישה

שאלה: ראובן שאל רכב מחברו שמעון למספר ימים, לפני ששמעון מסר את המפתחות לראובן הוא אמר לו שאין הרבה דלק במיכל הדלק. ראובן הודה לשמעון, נטל את המפתחות, העמיס את המזוודות על הרכב, והנסיעה הראשונה שלו הייתה לעבר תחנת דלק קרובה. ראובן מילא את המיכל עד הסוף, שילם במזומן את הסכום הנדרש, בדק את הקבלה, וכשראה שהכל תקין – השליך את הקבלה לפח האשפה.

לאחר כשעה של נסיעה, ראה ראובן שנדלקה נורה המראה שהמנוע התחמם יתר על המידה, ומיד החל לחפש מקום בו יוכל לעצור בבטחה בצד הדרך, ולבדוק את התקלה. כשפתח את מכסה המנוע, נדהם לראות עשן רב עולה ממנו. הוא הזמין גרר, שיוביל את המכונית למוסך הקרוב, ומיד התקשר גם ללידו שמעון, ובישר לו בצער מה שאירע. וכמוכן שראובן אמר "אני יודע שאני 'שואל' על הרכב, ואצטרך לשלם את כל הנזק שאירע".

למחרת, התקשרו מהמוסך לשמעון בעל הרכב, והסבירו לו כי התקלה נגרמה מדלק לא תקין, שהיה מעורב במים. "היו עוד כמה אנשים שהרכב שלהם ניזוק בגלל הדלק הזה, ושמעתי שהחברה לקחה אחריות, והודיעה שתפצה כל מי שרכבו ניזוק בגלל הדלק" אמר המכונאי לשמעון.

ראובן שמח מאוד לשמוע שידידו שמעון יוכל לקבל פיצוי מלא על הנזק, והוא לא יצטרך לשלם כלום. הוא פנה לשמעון ושניהם פנו לחברת הדלק, בכדי לקבל את הפיצוי. אך ברגע שהפקיד ביקש את הקבלה על קניית הדלק, כהוכחה לכך שאכן הרכב ניזוק מסיבה זו, נזכר ראובן שהוא השליך את הקבלה לפח. הוא ניסה להביא את עדותו של המכונאי, שהנזק נגרם בגלל הדלק הזה, אך כל ההשתדלויות לא הועילו, חברת הדלק לא תיתן פיצוי אם אין הוכחה שהוא קנה אצלה את הדלק. ראובן ושמעון ניגשו למו"ץ שיורה להם כיצד עליהם לנהוג. מצד אחד טוען שמעון בעל הרכב לראובן "גרמת לי נזק בל יתואר, כל המנוע הלך, ומנעת ממני בידיים קבלת תשלום מחברת הדלק". אך ראובן לעומתו טוען כי פעל כשורה ולא פשע בשום דבר, "אין עלי חוב לשמור קבלות" אמר ראובן. מה על המו"ץ לפסוק לשני הצדדים.

תשובה: אין ראובן חייב לשלם על הקלקול של המנוע, כמו כן הוא לא היה חייב לשמור על הקבלה.

נימוקים: הלכה היא בידוע ששואל חייב באחריות על כל סוגי הנזקים שאירעו לחפץ, פשיעה, גניבה, אבידה, ואפי' אונסים (ב"מ צג. חו"מ ס' שמ סעי' א). אולם ישנו פטור ייחודי לשואל שנקרא 'מתה מחמת מלאכה', דהיינו אם החפץ נהרס או התקלקל מחמת המלאכה עצמה, השואל פטור ואינו חייב. וכך מבואר בגמ' (ב"מ צו:) מתה מחמת מלאכה פטור משום שהשואל טוען למשאיל 'לאו לאוקמיה בכילתא שאילתה', כלומר לא שאלתי על מנת להשאיר אותה בבית, אלא על מנת להשתמש בה, וממילא אין עליו תביעה, שאירע לה קלקול מחמת השאלה. כמוכן שעל השואל להשתמש שימוש סביר ורגיל שכולם משתמשים בו, ואז אם אירע לו נזק, שברור לנו שנעשה מחמת השימוש אין הוא חייב לשלם. וכך פוסק השו"ע (שם) שמתה מחמת מלאכה פטור, ובלבד שלא ישנה בה ולא יעשה בה מלאכה אחרת, ואפי' אם שינה לקלה ממנה הוא מתחייב, דאז תלינן שאילו נשתמש כראוי לא היתה מתה.

וא"כ בנידו"ד, הרי ראובן השתמש ברכב בשימושים רגילים, הוא מילא דלק כמו כולם, ונסע כמו כולם, ומבחינתו לא עשה שום דבר חריג, ועל כן בפשטות הנזק שאירע לרכב הוא בגדר מתה מחמת מלאכה שפטור ואינו חייב לשלם. ולכאורה גם אין לחייבו על כך שלא שמר את הקבלה, שהרי כך הוא מנהג העולם שלא לשמור את הקבלות, ואין זו פשיעה.

אמנם, לפי הביאורים שכתבו הראשונים בדין 'מתה מחמת מלאכה' יתברר שיש לדון בזה. הרמב"ן (ב"מ צו: ד"ה והא דאמרינן) כתב, שאף ששואל חייב אף באונס גמור, כמו מיתת הבהמה, שבוודאי דבר זה אירע שלא באשמתו,

המשך בעמ' 4

עובר תהליך קירור והופך שוב למוצק ונטחן לאבקה.

הנה ברור שתהליך זה מפקיע מהקולגן שם אוכל מכל וכל ואינו ראוי כלל לאכילה ואין לו שום טעם וריח, וזהו מקור ההיתר בג'לאטין בכלל.

ולעניין החשש שעדיין זה סכנה לערב דגים בחלב, הנה מלבד שאין מקום לחשש זה כי ברור שפקע מהחומר הזה תכונת הדג מכל וכל ורק יש בו את התכונה העצמית של הקולגן שהיא לייצב חומר נוזל לקרוש מעט ויהפוך לג'ל.

אלא שאף אם נאמר שעדיין יש חשש סכנה כל שהיא מצד אכילת דגים בחלב, הלא מעט האבקה שנותנים במאכל בטילה היא בשישים ומותרת באכילה.

ובמקום סכנה נמי שייך דין ביטול בשישים, ואף שהרמ"א בדרכי משה (יו"ד סימן קטז אות ב') כתב, דבסכנה חיישינן אף ביותר מ'מ' וכן נקט הט"ז (שם סק"ב). מ"מ רוב גדולי האחרונים לא ס"ל כוותיהו, וכמו שהעלה הש"ך בנקה"כ (יו"ד סימן קטז סעיף ב'), דלא מחמירנן בסכנתא טפי מבאיסורא אלא בספיקא, אבל היכא דאיכא שישים דנתבטל, בודאי לא מסתבר כלל לחלק בין איסור לסכנתא, והביא שכן כתב בספר אפי רברבי (דף מז ע"ב) דדבר שיש בו סכנה כגון דגים ובשר בין לח ובין יבש מתבטל בשישים.

וכן כתב הפתחי תשובה (שם סק"ג) בשם גדולי האחרונים, וכן דעת הכנה"ג (הגהב"י סימן קט"ז ס"ק כא), והפר"ח (שם סעיף ד'), והרב בית לחם יהודה (סעיף ג'), והגאון רבי יצחק טייב זצ"ל בספרו ערך השולחן (סעיף ג'), והחכמת אדם (כלל סח סעיף א') וכן העלה הרב זבחי צדק (סימן קט"ז סעיף ג').

ובספר ערוך השולחן (שם סעיף י') כתב וז"ל: ודע שיש מי שאומר דדבר של סכנה בישול דגים בבשר אינו בטל אפילו בשישים, וחלקו עליו כמה מגדולי האחרונים דרק בארס של נחש אין לו ביטול, אבל בשאר דברים בטל בשישים שוב אין כאן טעם ואין בזה סכנה. עכ"ל. וע"ע בכף החיים (יו"ד סימן קטז ס"ק יב). וכן פסק בשו"ת יב"א ח"א (חיו"ד סימן ז' אות י').

אלא שהרב דברי דוד הביא בשם שו"ת מנחת יצחק חלק יא סימן ס שכתב שבאבקה חלב יש לשער שישים כנגד מה שהייתה קודם שהפכה לאבקה, דרך משל אם זיקקו כוס חלב אחד לכפית אחת של אבקה חלב, אזי יש לשער כנגד אותה הכפית שישים כוסות של חלב ולא די לשער שישים כפיות כנגד אותה הכפית, וציין לדברי הש"ך ביו"ד סימן צח ס"ק כח ע"ש.

ולפי זה רצ"ל הדברי דוד שגם לענין הג'לאטין אין די במה שנשער שישים נגד האבקה אלא יש לשער שישים אחר שנדלל האבקה במים ונשער כנגד כל הכמות הזאת ע"ש בדבריו.

אולם המעיין בש"ך שציין אליו המנח"י יראה שאין דומה דין אבקה חלב לג'לאטין כי הלא הש"ך שם קאי על מה שכתב הרמ"א דכל מילתא דעביד לטעמא לא בטיל בשישים, וביאר הש"ך משום שהוא נותן טעם אפילו ביותר משישים, אולם אם באמת יהיה כנגדו כל כך הרבה שכבר אינו נותן טעם, אזי יהיה

בטל, ומאידך גיסא אם בפחות משישים כבר לא יורגש הטעם, אזי יהיה בטל בפחות משישים.

ולפי זה כתב המנח"י דכיון דאבקה חלב היא מרוכזת מכמות גדולה יותר של חלב, אם כן כל כח וטעמו של החלב נמצא באותה האבקה והיא יכולה ליתן טעם בתבשיל כמו אילו היה ניתן כוס שלם לתבשיל ולכן יש לשער שישים כנגד הכוס ולא כנגד אותה כפית של האבקה.

אולם לגבי הג'לאטין אין מדובר כלל וכלל בצמצום של גודל הג'לאטין בנפחו לגודל קטן ומזוקק כהאבקה, אלא מדובר בהפרדת הג'לאטין משאר החומרים המעורבים בעור ובעצמות, ואחר התהליך יש לפנינו ג'לאטין טהור, אבל נפחו עתה כנפחו כבראשונה, אלא שקודם הוא היה מעורב בין כל חלקי העור והעצמות, וכעת הוא מונח לפנינו כשהוא מזוקק, ולכן די לנו לשער שישים כנגדו ואין שום טעם לחשב שישים אחרי שנדלל אותו במים. ודו"ק.

ואף דקיימא לן דדבר המעמיד אינו בטל לעולם משום חשיבותיה, והכא נמי ג'לאטין זה עשוי בעיקר להעמיד, מ"מ כל האיסור, הוא במעמיד בעור קיבת נבילה וטריפה שאז נאסר אפילו בס', ע"י בב"י (סו"ס פז) שכתב בשם הרשב"א (חולין קטז). דכל איסור מעמיד, היינו כגון המעמיד גבילות וטריפות דאיסורם מחמת עצמם, אבל המעמיד גבילות בעור קיבת כשרה, בטל בשישים משום שהוא מותר בפני עצמו ואין בו איסור אלא משום חיבורו עם הגבינה.

וכן פסק השו"ע (סימן פז סעיף יא), והש"ך (ס"ק לה). וא"כ הוא הדין בג'לאטין דגים טהורים שהוא מותר מצד עצמו וכל איסורם הוא רק בתערובת, בטל הוא בשישים אף שהוא דבר המעמיד.

ובפרט שכל איסור דגים בחלב למנהג הספרדים אינו ברור כלל, וכמו שכתב בזה מרן הגר"ע יוסף בשו"ת יחיה דעת חלק ו סימן מח בשאלה האם מותר לאכול דגים בחלב, או בגבינה, או בחמאה, ובמסקנתו העלה וז"ל: יש להמנע מלאכול דגים בחלב או עם גבינה משום חשש סכנה. אבל הנוהגים לאכול דגים בחמאה רשאים להשאר במנהגם. ויוצאי אשכנז נוהגים להקל בכל זה, ויש להם על מה שיסמוכו. נהרא נהרא ופשטיה. ע"כ.

הילכך הבו דלא להוסיף עליה ודי לנו במה שהחמרנו על עצמנו ונהגנו איסור בדגים בחלב, ולא נוסיף על זה דברים אחרים, וכשם שהתירו דגים בחמאה אף למנהג הספרדים דאין לנו אלא מה שנהגנו בלבד ולא יותר.

לכן למסקנה

אין שום חשש בשימוש הג'לאטין העשוי מדגים למיני מאכל של גבינה וכדומה ומותר הדבר לכתחילה ולית דין צריך בושש.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

מכל מקום במתה מחמת מלאכה פטור, משום שהוא שאל את החפץ לעשות מלאכה פלונית, ואם נמצא שהחפץ נזוק מחמת המלאכה, נמצא שהמשאל פשע בכך שהשאלו חפץ שאינו ראוי למלאכה כזו, וזו הסיבה שהשואל פטור. אמנם מדברי הרמ"ה נראה שאינו סובר כן, שהרמ"ה כתב (הובא בטור סי' שמ) שמי ששאל בהמה ללכת בדרך מסוימת, ובאו עליו בדרך חיות רעות או ליסטים, הוא פטור משום מתה מחמת מלאכה. ואע"פ שאינו חסרון בבהמה עצמה, ולא שייך לומר שהבהמה נתייגעה מחמת הדרך ומתה, מ"מ מכיון שהאונס לא נעשה אלא בדרך ששם מצויים ליסטים וחיות נחשב 'מחמת מלאכה' ופטור.

וביארנו האחרונים בדעתו, שהטעם לפטור מתה מחמת מלאכה הוא שהמשאל מוחל על נזקים שנגרמו בשעת המלאכה (עיי' מחנ"א הל' שאלה סי' ד ועוד). השו"ע (סי' שמ סעי' ג) פסק כדעת הרמ"ה, אך הרמ"א (שם) פסק כדעת הרא"ש, המחייב על אונס ליסטים וחיות רעות בדרך. וביאר הש"ך (ס"ק ה) שטעמו הוא כסברת הרמב"ן, שפטור 'מחמת מלאכה' הינו רק כאשר יש לומר שמחמת פשיעת המשאל, נעשה האונס היינו שהשאלו חפץ פגום שאינו ראוי למלאכתו, אבל במקרה זה לא היה כל פגם בבהמה השאולה. עוד הביא שם (ס"ק ו) מעשה באחד ששאל כלי מלחמה להילחם, והפסיד במלחמה ונלקחו כלי המלחמה בשלל, ופסק התרומת הדשן (סי' שכח) שהשואל פטור משום מתה מחמת מלאכה. ומסיק הש"ך, שזה רק לשיטת הרמ"ה והמחבר, דאף בלי פשיעת המשאל פטור, אבל לשיטת הרמב"ן והרמ"א גם כאן היה חייב, והכריע שכן נראה לו עיקר. ואם כן, בנידון דידן, הרי לא היה כל חסרון ברכב השאול, אלא שהנזק אירע בשעת המלאכה. ולסברת הרמב"ן הרמ"א והש"ך יש לחייב את ראובן לשלם על הנזק, אך לדעת הרמ"ה והשו"ע לכאורה יש לפטור. ולענ"ד יכול ראובן לטעון קים לי כדעת הרמ"ה ודעימיה.

אמנם, יעויין בשער המלך (הל' חובל ומזיק פ"ז ה"ג) שדן באשה ששאלה כלי חרס בשרי, ובשוגג תחבה לתוכה כף חלבית והטריפה הכלי, ופטרה מטעם מתה מחמת מלאכה, כיון שנעשה הנזק בשעה שהייתה עסוקה בבישול. והיינו לפי שיטת הרמ"ה והשו"ע כמבואר לעיל. וזה ממש דומה לנידון דידן, שהרכב נזוק בשעה שעסק בו השואל במלאכתו. אך כמה אחרונים תמחו על סברת השער המלך (עי' יד חנוך חו"מ סי' מב ועוד), שדברי הרמ"ה נאמרו באופן שהשואל לא שינה במאומה, ועשה רק את המלאכה שהרשה המשאל, אך במקרה זה בוודאי לא הרשתה המשאלה לשואלת לתחוב כף חלבית בקדרה זו, ואף שעשתה כן בשוגג, מכל מקום אין זו המלאכה שלשמה שאלה את הקדרה, והלא שואל חייב אף באונס. ולפי זה יש לומר גם כאן, שהמשאל לא הרשה לשואל להכניס לרכב דלק פגום ומהול במים, ואף שלא פשע השואל בכך, מכל מקום אין זה 'מחמת מלאכה'. עכ"ז יש לצדד שנידון דידן עדיף, כיון שהורשה לו להשואל השימוש בדלק כרגיל ויש לומר שכל זה בכלל הווייתו, משא"כ בהאשה ששינתה ונשתמשה עם כף חלבי. אשר על כן ראובן פטור מלשלם לשמעון על הקלקול. הן מטעם קים ליה, והם מטעם שהוא הרשה לשואל לתדלק בתחנת דלק וזה בכלל וזיתור.

בברכה יגאל אלון ס"ט.

שור המצאה מן המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

הרב יוסף שבת פרחי

אנא עבידנא לתורה שלא תשתכח מישראל... גדולים מעשי חייא. מעטים הם אשר סיפוריהם נשזרו והוטמנו עמוק במהלך הדורות עד ימנו. אנו הלא המה אנשי השם הידועים כדוגמת המגיד מדובנא, ורבנו הבר אש חי ועוד... אך מי הוא זה אשר חזר ונפער בהשכלתו, שטרם נחשף ללשונו הנדיר המעיד על גודל ידיעותיו בכל תחומי התורה הלא הוא הרב המשורר החורז והשוזר, הסופר המהיר, מעטר ומכתב האותיות רבנו שבתאי יוסף פרחי זצ"ל שאודותיו נדבר.

הרב יוסף שבת פרחי זצ"ל. נולד בצפת בשנת תקמ"ב 1872. לאביו הגאון רבנו שלמה פרחי זצ"ל. ולאמו הרבנית מרים נ"ע. בן למשפחת "פרחי" המעטירה וצאצאו של הרב יהושע פרחי. נמנה עם רבני ירושלים הנודעים, וחתם איתם על מכתבים ותקנות שונות. היה מלומד ומקובל מרבני ירושלים, סופר בעברית, ערבית ובלאדינו. במחצית השנייה של חיי התגורר בליוורנו שבאיטליה, שם פרסם את ספריו. חיבורו עושה פלא (1845) הוא אחד מספרי סיפורי העם הנפוצים ביותר!!!

וכה תאר רבנו את אביו בערגה, בספרו "זכות הרבים" ז"ל: מרי מרי, רבי רבי, אבי העזרי, כמוה"ר שלמה פרחי זלה"ה דקלא ואליס, איש תם יושב אוהלים, בעל שמועות... כמה יגיעות יגע, אותי נהג ויולך דרך ישרה, לא זהה ידו מתוך ידי בדרך שרופה לילך כי יקחני סלה לפניו ולפני פניו בעדי ויקמיני לו למטרה, ינחני במעגלי צדק יורני מדרכי עד עת קץ ופקודות ע"כ. אולם בצער רב וביגון קצרו הימים ונקטף אביו בעודנו באביו בשנת תקנ"ה, ונשאר רבנו יתום בין ט"ז שנה. **ומשמאי** קא זכו ליה ומצא בית קנה לו, ויחסה בצל גאון הדור הראשון צ"ל ראש רבני ירושלים רבי י"ט אלגאזי ז"ל. שגדלו תחת חסותו ועודו להמשיך במלאכת הקודש של אביו לדרוש בקהל במוסרים.

ונביא תאור נוסף של רבנו המתאר את קבלת התנחומים על מות אביו מאת המהר"ט אלגאזי. ז"ל בהקדמת ספרו "מתוק לנפש": והן בעוון נתבקש ביישיבה של מעלה עודנו באביו נפטר בשם טוב במבחר ימיו, נסע הוא למנוחות עזב אותי לאנחות וכו'. ואז הייתי אני עני כבן ט"ז שנה, ובעוה"ר לא ררה בחופתי, ותכף אחר תשלום ימי אבלות, סמך ידיו עלי הרב הגדול גאון עוזנו משוש פארנו, המקובל האלהי בוצינא קדישא מלאך ה' בצאתו הוא, רב תנא ירושלמא, ראש"ל צ"ל, אבי התעודה, ראש על ארץ רבה, ירושלים דבבא, ומצאתו פרוסה על כל הגולה, עטרת זהב גדולה, כמוה"ר יום טוב אלגאזי זלה"ה. הוא קרא אותי ונתן לי תנחומים כאשי אשר אימו תחמנו, וכשמעי אמריו דברי תחמנו זלגו עיני דמעות, ובמקום שמצינו גדולתו שם מצינו ענוותנותו, כי הוא בעצמו לקח המטפחת בידו וקנה הדמעות מעל פני, וכה אמר אלי: בני, אל תרא ואל תחת, אני אהיה לך לאב ואתה תהיה לי לבן, ותמלא מקום אבך בכל אשר הלך. טוב אשר תאחז מעשה אבך בידך ולך אחר מדותיו, ואתה תעשה כמעשהו לדרוש וללמד דעת את העם ביראת ה' על פניך. ובאותו פרק שמעתי וקבלתי אשר דרך בה אדוני מורי אשר זלה"ה. ושבת לא יתברך, כי ה' אלוקים נתן לי לשון למודים ומה' מענה לשון, ומאותו יום ואליך אני עוסק במלאכת הקודש לדרוש ברבים דברים המושכים את הלב, כן יזכני ה' עוד רבות בשנים לעבוד את ה' וליראה אותו תמיד כל הימים אכיר"ר עכ"ל.

חיבוריו

יסוד היסודות בטרם יעלה הכותב מחשבתו עלי הספר, שיכוון מילתיו וינסחם בצורה רהוטה ובסגנון מוגדר, ובשפה ברורה ונעימה למען ירוץ הקורא בו.

אמנם לא מעטים המה הראויים לכתב הסופר המהיר, ויבוא גם הסוגה בתוכה, הסוגה בשושים, גם עבדיה בנביאים, הלא הוא מן מלכנו רבנו עבדי, ראש המתנסחים בכל מקום ובכל סגנון. איש אשר רוח בו, ואשר שלח פרי עטו בכל תפוצות התורה. מפיט, סיפורים, ושירה, עד הלכה ופרשנות. ולא בכדי נפרסו יגיעותיו מדן ועד באר שבע, ומקצה מזרחו של המזרח עד קצה מערב של המערב. (ועוד רבים המה כדוגמת גאוני משפחת אבוחצירא ללא יוצא מן הכלל ועוד ועוד גאוני עולם וכו' אשר כתבו אקדמות מילין לספריהם בבקיות וחרזי אדירה בכל פסוקי תורה ולשונות הזהר, תקצר היריעה מהכל)

כזה היה רבנו יוסף שבתאי פרחי. כשבא לספר סיפור, ליטש עידן ופיט, ובר המילים בכמה נפות, והרחיב היריעה בטוט"ו.

חיבורו "עושה פלא", בו ליקט, סגן וכתב מחדש כ-94 סיפורים, הוא אחד מספרי הסיפורים הנפוצים והמוכרים, ולמרות השנים הרבות שחלפו מאז הודפס לראשונה, בשנת 1845 בליוורנו. ספר זה הסב לרב פרחי פרסום גדול מאשר שאר חיבוריו, ועל תפוצתו יעיד מנהג יהודים מעדות רבות לקרוא סיפורים ממנו מדי ליל שבת, או בהזדמנויות אחרות. מכיל סגנון של מספר תקופות הסיפור העברית ומגוון נושאים. ברובו, מכיל חלקי הראשון סיפורים שהועתקו בשלמותם, עם שינויים קלים, ממקורות קדומים יותר, או עובדו על פי מקורות דומים. בחלקו השני, מקומם של רוב הסיפורים הוא בעל פה, כפי שהעיד הרב פרחי בהקדמתו לחלק זה. על פי חוקר הפולקלור היהודי עלי יסא, כעשרה סיפורים ארוכים הובלטים בשונותם בכל חלקי הספר, נכתבו על ידי הרב פרחי בעצמו. (כיום יצא הספר עושה פלא במהדורה חדשה ומפוארת, ונוספו עליו עוד סיפורים משאר ספריו כי ה' הטובה. מתוק מדבש, ומורכב לעצם, ושיקוי בחנוניות (הספרים).

וכן כותב רבנו הש"ך ע"ל (כך מפיין רבנו את שמו בספרו הנז' שוב עדות לפרי עטו המהיר) בהקדמתו לספרו עושה פלא שכל מטרתו לקרב את בני הנוער למקורות היהודיים העתיקים, ולהרחיקם מההשכלה הלא יהודית, שהתפשטה בתקופתו בקרב בני הנוער היהודית. ועוד על מטרתו זו ניתן ללמוד מההקדמה שכתב לספרו "תקפו של יוסף". והוא [הספר] רשת נאה ללכוד בה לשלומי נערי בני ישראל. לעוררם מתרדמת היצר הרע אשר טפס לבם בהבלי הזמן אולי בקוראם בו להשתעשע בסיפוריו ומשלי, יתלהב לבם להאבה וליראה את ה' ויציל מדעות נפסדות ואפיקורסות אשר פשתה המספחת ופגמו בקודש ובכליו.

ואכן זכה רבנו ולימים יצא שמו בפי כל העם אשר בשער בכינוי הנכבד "המגיד הירושלמי". כי כמעט ולא הניח פינה ומקום שלא דרש והטיף מוסר ויראת ה' צרופה בנועם שפתיו ומתן לשון, דברים המושכים את הלב לקרב את העם לצור מחצבתו. ואכן כוחו היה בפיו וגם בכתיבתו שהביע עלי ספר דברים חוצבי להבות אש הנהגות ומדות יקרות, שהפיצם ברבים כל ימי חייו.

רשימת חיבוריו:

עושה פלא - אוסף מעשיות נפלאות (סיפורים עממיים), שלושה חלקים. **נורא היללות** - בעברית, כולל מגילת אסתר בתרגום לעברית, פיוט עממי של הרמב"ם.

רוכב ערבות - פירוש לפרקי אבות בעברית, כולל פיוט שכתב לכבוד רבי שמעון בר יוחאי. **שבר בת עמי** - הפטרה לתשעה באב וקונה על חנה ושבעת בניה, עם פתרון (פירוש) בעברית ממדריש חז"ל. **תקפו של יוסף** - חיבור על מכירת יוסף. תרגום של הספר בלאדינו יצא לאור בירושלים על ידי הרב חזקיה שבתאי והרב נחמן בטיטו, ותרגום לעברית יהודית יצא לאור על ידי הרב שאול מקדוק שלי, בג'רמא ה'תש"ג בהוצאת "אור תורה". **גדולים מעשי ה'** - מעשיות מכתבי יד ישנים, ירושלים ה'תרע"ד. **אליגריא די פורים** - סיפור נוסף פורים על פי סגילת אסתר. ועוד אוסף סיפורים קצרים שחיבר, הוצא לאור ותורגם מעברית לפורטוגלית על ידי אחיינו, אליעזר פרחי.

הלך לעולמו בליוורנו בשנת 1882 (ה'תרמ"ב).

תמצית מההלכה היומית

הרב אברהם כהנא

גזירת ציפורניים בראש הודש: בצוואת ר' יהודה החסיד כתב שלא יגלח אדם ראשו וזקנו בר"ח, וכן לא יטול את הציפורניים (צוואת ר' יהודה החסיד, מח). על פי זה, יש נוהגים להחמיר שלא לקצוץ ציפורניים בראש חודש אף אם חל ביום ששי (משנ"ב רס, ז, בשם יש נוהגים), ויש שמתירים בראש חודש שחל ביום ששי (יוסף אומץ לו, ד). ובנוסף, יש שהצריכו שהציפורניים יהיו גדולות ועודפות על הבשר (כה"ח רס, יב). יש שלא חששו לצוואת ר' יהודה החסיד כלל שלא ציווה אלא את זרעו (חזו"ע חנוכה, עמ' רנב).

פתיחת כיסא או שולחן מתקפל בשבת: בשולחן מתקפל ובכיסא מתקפל כל החלקים מחוברים לגוף אחד ורגילים בכך, הילכך מותר לקפלם ולפזרם (משנ"ב שטו, כז). וכן מותר לפתוח עריסה או לול של ילדים ולהניח את הקרש ואין בזה משום 'בונה' או 'סותר' או 'אוהב' (ילקו"י שבת ב שטו, טו). מאחר שאינו צריך לאוויר שתחת המיטה. מטעם זה, מותר גם לפרוס מפה על השולחן בשבת (ילקו"י שבת ב שטו, טז).

סופר הכותב ספר תורה לאחרים: נאמר בגמרא: "הלוקח ס"ת מן השוק, כחוטף מצווה מן השוק, והכותב כאילו קיבלו מהר סיני... ואם הגיה אפילו אות אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו כתבו" (מנחות ל, א). יש אומרים שמי שקנה ספר תורה שלם, אינו מקיים את המצווה כלל (רמ"א יו"ד רע, א), אך אחרונים חולקים על פסק זה ואמרו שיש לו מצווה אך לא ככותב בעצמו (ט"ז יו"ד רע, א). הפוסקים נתנו עצה לכתחילה, כדי לקיים את המצווה של כתיבת ספר תורה: א. ישלם לסופר שיכתוב עבורו. ב. ירכוש ספר תורה ויתקן את טעויותיו (ט"ז שם). באשר לסופר הכותב עבור אדם אחר, יש אומרים שהוא נחשב כעוסק במצווה (ביאו"ה לח, ח). ויש אומרים שאם כתב את הפסוק "תורה צוה לנו משה" מעלה עליו הכתוב כאילו כתבו כולו (ריטב"א ב"ב יד, א).

ספר תורה עם אותיות הלו"ה: מנהג הסופרים לכבד אחרים לכתוב אותיות בספר תורה ולמלא אותיות חלולות שנכתבות בספר תורה (דעת קדושים - מקדש מעט ער, ו). יש שנהגו למלא אות ששם מתחיל בו (שירה חדשה-פרידמן ח). יש אחרונים שאומרים שהספר תורה כמות שהוא שהאותיות חלולות הרי הוא כשר, משום שצורת האות ניכרת ואין שיעור לעובי האותיות (דברי מלכאל ד, ז), יש מי שפוסל ספר תורה כזה משום שהכתיבה אינה 'תמה' ולכן לשיטתו לא ימלא אדם שאינו בן י"ג שומר תו"מ את האותיות (יד יצחק ג, רסז). משום הספק, יש שהנהיגו שימסרו את הקולמוס לסופר שיכתוב הכל, כדי לא לבייש ולהבדיל בין האנשים והוא יכתוב עבורם (תשובות והנהגות ג, שיח).

מעשה חושב: במלאכת המשכן ובמקדש נאמר "מעשה חושב" בפרוכת של קודש הקדשים, האפוד והחושן. "מעשה חושב" הוא מעשה אורג ולפיכך שני פרצופות" (יומא עב, ב). נחלקו בירושלמי האם הכוונה במעשה חושב לאותה צורה שנראית משני צידי הפרוכת או שתי צורות שונות כגון אריה ונשר (ירושלמי שקלים ח, ב; וברש"י יומא עב, ב). כתב כדעה שהן שתי צורות שונות. להלכה נקט הרמב"ם שימעה חושב הכוונה לאותה צורה הנראית משני צידי הפרוכת (רמב"ם כלי המקדש ח, טו).

ברכת אשר יצר בכוונה: בברכת אשר יצר יש מ"ה מילים כנגד המילה "אדם" ורבו סודותיה, וכל אדם צריך להבין פירוש הפשט של נוסח הברכה כדי שידע מה הוא אומר. אסור לעסוק בשום עסק כשהוא מברך. יש שמנגבים ידיים ויש שהולכים, ונמצא שמברכים את השם דרך עראי וממילא הברכה בלי כוונה (עוד יוסף חי הלכות ויצא, א-ב). נאמרה סגולה בשם החפץ חיים, שכל מי שאומר ברכת "אשר יצר" בכוונה, יש בכח ברכה זו לחשוך מחלות רבות, ויהיה בריא בכל גופו במשך ימי חייו, וטוב הדבר שבהרבה מקומות ציבוריים ובבתים יברכו את הברכה מתוך כתב עם פירוש והיא זכות גדולה (והאיש מרדכי ב, שיעור ה).

אהבה התלויה בדבר: שנינו במשנה אבות: כל אהבה התלויה בדבר – בטל דבר בטלה אהבה (אבות ה, טז). הכוונה לאהבה שאינה מחמת קירבה ורעות (רש"י) אלא לדבר שאינו מתקיים, כשיתבטל הדבר גם האהבה תתבטל (רע"ב). וכיון שבטלה האהבה יש שנאה (פתח עיניים).

ברכת הדיוט בישראל: מבואר בכמה מקומות בחז"ל, שלא יקל אדם בברכת הדיוט [פשוט], שהרי שני גדולי הדור ברכום שני הדיוטות: דוד שברכו ארונה ודניאל שברכו דריוש (מגילה טו, א) וכן ר' ישמעאל בן אלישע שבירך את הקב"ה (ברכות ז, א). יש אומרים שהכוונה בדיעבד שאם בירך ההדיוט אין להקל ראש בברכה, אבל לכתחילה אין להדיוט לברך מיוזמתו את הגדול שדבר זה נראה כיוהרא וחוצפה [אא"כ ביקש ממנו] (פני יהושע ברכות כז, ב). יש אומרים שברכת הדיוט הכוונה לברכה של גויים, אבל בברכה של ישראל תמיד יש תועלת גדולה בברכתו (מרומי שדה מגילה טו, א).

צליית כבד או בשר במנגל השמלי: הנוהג בצליית בשר או כבד, שנותנים קערה של מים מתחת לגופי החימום של המנגל כדי לקבל את הדם. דנו האחרונים, האם כשהאדים עולים מהמים שהתחממו גם הם מגוף החימום, יש כאן בישול באדים שאסורים? יש אומרים שיותר, כדין צליה בתנור, שהצליה מושכת את הדם ושורפת את הדם, ולדעת השו"ע בסתם לגבי כבד (יו"ד עג, א), אפילו אם בישלו הוא לא נאסר, וכאן האדים רק מרטיבים את הכבד (דברי בניהו כב, יו"ד נו; שלחן יוסף עמ' פט). יש שמצריכים לתת את הקערה עם המים רחוק מעט מן הבשר, כדי שהאדים לא יגיעו לידי 'חום יד סולדת' ואין הבדל אם גופי החימום מלמעלה או מלמטה (הכשרות למעשה, עמ' נד).

סעודת ראש הודש: מצווה להרבות בסעודת ראש חודש, שהוקש ראש חודש למועד, וכן נאמר אצל דוד: "כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה לַנָּוֶה" (שו"ע או"ח תיט, א). באשר לראש חודש שחל בשבת, נאמר בירושלמי שסעודת ראש חודש וסעודת פורים מאחרים [ליום ראשון] ולא מקדימים (ירושלמי מגילה א, ד). עתה לא נהגו כן (בי"ח או"ח תיט), והמדקדקים נוהגים לכבוד ראש חודש, ביום חול: לעשות מאכל אחד יותר משאר הימים, וכשחל בשבת: עושים מאכל אחד יותר ממה שנוהגים בכל השבתות (משנ"ב תיט, ב), ויש נוהגים למשוך את סעודה שלישית לתוך מוצ"ש (מג"א תיט, א).

מטרות העצמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

בס"ד

בהשראת חג הפורים, קצת על תזונה.

סיפור המגילה מתחיל בסעודתו של אחשוורוש שאז נגזרת כליה על עם ישראל. ואף אסתר בזמן שהיא ניגשת לפני המלך לספר לו על עמה היא עורכת סעודות. משמע לאכילה יש כוח עצום גם לטוב וגם למוטב. גם במצוות הפורים שלש מצוות מקושרות לאוכל, משתה ושמחה, משלוח מנות ומתנות לאביונים. האם חשבנו כמה כוח יש למזון שאנחנו מכניסים לפינו? האם אנחנו נותנים לו את המקום הנכון והראוי?

המזון – מזין

המזון שאנו אוכלים הוא הדבר הכי בסיסי והכי פשוט בחיינו. את מכניסה מזון לפה, המזון מתעכל והופך לדם. הדם הוא המייצג של נפשך, הוא הראי. כדוריות דם חיות בגוף למשך כמאה ועשרים ימים ולאחר מכן מתפרקות. במשך ארבעה חודשים את מושפעת מאותו מזון שאכלת. יצא לך לחשוב על זה פעם? הלכת פעם בגאולה? הרחת את הריחות של האוכל ברחובות? (אין לי משהו נגד גאולה לשם הדוגמא בלבד) תארי לך את עצמך בתוך דם מכל כך הרבה סוגים של מאכלים שוקולד, פיצה, צ'יפס, סלט שלם. כאילו לקחו את כל ריחות המסעדות וערבלו אותם ביחד. אותם אדים מאלו האוכלים מגיעים אלינו זורמים בעורקנו ומגיעים גם למוח, והם גורמים לבלבול גדול. תחשבי על הילדים שלנו, יצורים כל כך צעירים מה הם צריכים את הבלאגן הזה? האם לא עדיף להיטיב איתם ולאזן אותם כבר מגיל צעיר.

לא לקיצוניות

יתכן שבפורים חורגים מגבולות הבית,

בהזרמת המתוק והאהבה איש לרעהו, אהבת חנם. עדיף חריגה בגבולות בריאים וברורים, למענך ולמען ביתך. אמא מדהימה תוכלי להסכים בתוכך על דבר אחד (נוסף על מה שרגילים) שאת אומרת לו "לא", או על כמות מסוימת שאת אומרת "לא". רק דבר אחד בלבד. וכשיש את הצורך להגיד את ה"לא", פשוט להגיד אותו. בלי קיצוניות ובלי רגשות לא טכני. כמובן מתוך כבוד לחוקים שקיימים כבר אצלכם בבית. לסיכום לבחור גבול שנכון לכם – דבר אחד למשל הפורים הזה אנחנו לא אוכלים יותר מסוכריה אחת. גם אם הילדים לא מצייתים זה לא אומר עליך אמא כלום. ולא אומר על הסמכות שלך דבר. ילד בטבעו בודק גבולות וזה שמבחינתך זה באמת לא, זה מספיק.

האוכל – הדלק

האוכל אחראי על הכוח שלנו בגוף וכמו שלמכונית יש דלק טוב ויש דלק מזויף, יש דלק- מזון טוב, טהור ומצמיח שבונה לילדים את החיוניות והטוב, ויש את הג'אנק שהוא דלק מזויף, נראה מניע אך בסוף מחליש ומקלקל, וכבר אמר נפוליאון הצבא צועד על קיבתו, אותם צאן קדושים שאנו מאכילים אותם, עם זה הם הולכים ללמוד, עם זה הם מתפללים, עם זה כל חייהם. אם נדאג למזון מזין ובריא עבורם, בסופו של יום נרוויח מזה. וכדאי להתרגל שעוד קטנים, לקערת מקלות ירקות צבעונית בשולחן, לאפשר להם להתנסות.

על תיקון המאכל לאכילה

יש גם את איך אנו מתקנים את המאכל לאכילה, כי השובע נמצא בעין. האוכל צריך להראות טוב. במיוחד אנחנו עיקרו על הבית, כדאי שנדאג למעבר, לנראות ולהגשה. זה לא מורכב יותר רק דורש תשומת לב, כשנגיש אוכל בריא שנראה

טוב ומזמין, זה יהווה פיתוי לילדים להתנסות ולהנות. והלא זה כוחה של האישה שמעמידה את הבית על רגליו ומאירה את עיניו בתיקון המאכל

על אכילת בני מלכים

מאוד חשוב להתבונן איך אנחנו אוכלים, אגב בעמידה, תוך כדי, חטוף ואכול וכדומה או שאנחנו מבינים שצריך לשבת ולאכול. ש להימנע מאכילה חפזת או בעמידה, חיבור למנהגי אכילה יותר שקטים ועצמיים מייצר חיבור פנימי ורוגע כך מקבלים את האור האלוהי שבאכול ביישוב הדעת. נזין את עצמנו בנחת ובשמחה כראוי לבנות מלכים, ונהפך את הזמן הזה לזמן מעצים שמפתח אותנו ולא רק טכני. ובכך גם נברך ונודה מכל הלב על המזון הנפלא והמגוון שניתן לנו מהשמים.

ועוד משהו חשוב

אנחנו עומדות לפני תקופה עמוסה בהכנות ובניקיונות. חשוב לשים לב, שאנחנו צורכות דלק לגוף שלנו, נבחר בדלק מזין ובונה. מראש נתכנן שיהיו דברים זמינים לארוחה מזינה ותומכת. ההשפעות של האוכל הן לא מיידיות, ואנחנו רוצות להגיע לליל הסדר כמו מלכות. ולחסוך מעצמנו ומילדנו את תחושת הרעב של ערב פסח. אכילה מאוזנת ובריאה משפיעה עלינו פיזית וגם רגשית לטובה, וכך נוכל לחסוך לעצמנו עודף אמוציות בהכנות לחג הגאולה. אמן שניגאל השנה.

שבת שלום ופורים שמח!!

ליאורה דהן - מטפלת ומאמנת לחיים עם משמעות

dahan.liora.co@gmail.com

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים